

ПСИХИЧКИ ПОРЕМЕЋАЈИ МЛАДИХБранивоје Тимотић¹, Бојан Митровић², Ранко Голијанин³, Александар Митровић⁴**MENTAL DISORDERS OF YOUNG PEOPLE**

Branivoje Timotić, Bojan Mitrović, Ranko Golijanin, Aleksandar Mitrović

Сажетак

Психички поремећаји су веома учестала појава код школске деце и омладине, нарочито у пубертету и адолесценцији, када се, уз телесне промене, јављају и дубоке личне конфликти.

У циљу сагледавања ове појаве анализирани су подаци о учешћу психичких поремећаја у укупном морбидитету ове групације становништва, као и налази при системским прегледима.

Резултати су показали да у укупном морбидитету на психичке поремећаје отпада између 0,11% и 0,74%, а стопа морбидитета школске деце и омладине на 1.000 тог узраста, кретала се између 3,41 и 24,06 у периоду после 1951. године и у посматраном периоду се повећавала 6,5 пута. Психички поремећаји су се углавном односили на неуротичне поремећаје (84,5%), а на душевну заосталост је отпало у просеку 6,9%.

На основу свега произилази да су психички поремећаји код школске деце и омладине доста учестали и показују тенденцију пораста.

Кључне речи: психички поремећаји, неуротични поремећаји, школска деца.

Summary

Mental disorders are very frequent outbreak at school children and the youth, especially at puberty and adolescence, when there are deep personal conflicts with body changes.

Data about participation of mental disorders in total morbidity of this grouping population and results at general medical check-ups are analyzed with the aim of insight of this outbreak.

The results showed that between 0,11% and 0,74% account for total morbidity on mental disorders and the rate of school children and young people at 1.000 of this age ranged between 3,41 and 24,06 in the period after 1951. The rate increased 6.5 times in the observed period. Mental disorders usually referred to neurotic disorders (84,5%), and on average 6,9% accounted for mental retardation.

On the basis of everything, it results that mental disorders at school children and young people become more frequent and show tendency of growth.

Keywords: Mental disorders, neurotic disorders, school children.

¹ Проф. др Бранивоје Тимотић, професор социјалне медицине у пензији.

² Др Бојан Митровић, Клиничко-болнички центар „Земун“, Земун, Вукова 9.

³ Проф. др Ранко Голијанин, Завод за стоматологију Крагујевац.

⁴ Др Александар Митровић, Клиника за васкуларну и ендоваскуларну хирургију, КЦС, Косте Тодоровића 8, Београд.

УВОД

Процес раста и развоја сам по себи представља одређени стрес и напетост, јер од сваког појединца захтева прилагођавање бројним променама у току животног пута. Ово је посебно изражено у пубертету и адолесценцији када се, уз веома сложене телесне промене, преживљавају и дубоки лични конфликти. У том периоду особе имају изражена лична осећања уплашености, недораслости или усамљености, а од њих се очекује да се понашају као одрасле особе, док их средина често третира као децу.^(1,2)

У пубертету и адолесценцији, поред телесних, физиолошких и психолошких промена, долази и до промена статуса и идентитета личности, те учења и завршавања школовања и студија, затим тражења посла, заснивања породице. Тада све то са собом носи потресе и различито се одражавају на појединце и свака грешка при томе постаје велики проблем.^(3,4)

Када се имају у виду социо-економски услови у којима омладина расте и развија се, уз све друге факторе, значајно је свако истраживање психосоцијалног и емоционалног развоја и сазревања личности.⁽⁵⁾

ЦИЉ

Основни циљ рада је да се изучи учесталост психичких поремећаја у омладинском узрасту и степен емоционалне незрелости омладине одређеног узраста.

Табела 1. Учешће психичких поремећаја у укупном морбидитету школске деце и омладине Србије и стопа на 1.000 деце.

Година	Укупно обољења	Психички поремећаји		
		Број	% од укупно	Стопа/1000
1951	224325	250	0,11	3,41
1961	512462	5681	1,11	5,28
1971	1130997	10416	0,92	9,60
1981	653252	24416	3,74	22,62
1991	2407354	20038	0,83	24,06
2000	2325182	24089	1,04	22,31
2005	2525169	6973	0,28	6,70
2000/51	10,3	96,3	9,4	6,5

МЕТОД РАДА

Епидемиолошко-статистичким методом анализирани су подаци о утврђеним обољењима и стањима у школским диспанзерима и заводима за здравствену заштиту студената у периоду од 1951. до 2005. године. Емоционална незрелост је сагледана на основу два извора: систематских прегледа ученика у периоду од 1953. до 2005. године и систематских прегледа регрута одговарајућих годишта у трогодишњем периоду (просек), ради утврђивања здравствене способности за војну службу. Утврђивање емоционалне незрелости и интелектуалне зрелости и незрелости вршено је по методологији предвиђеној одговарајућим Правилником Санитетске управе Војске Србије. Подаци су узети из одговарајућих картона систематских прегледа регрута у трогодишњем периоду.

РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ПОДАТАКА

Укупан морбидитет школске деце и омладине од психичких поремећаја од 1951. до 2005. године приказан је у Табели 1. Из ове табеле се види да се број психичких поремећаја у укупном оболевању школске деце и омладине кретао између 0,11% (1951. године) и 3,74% (1981. године). Стопа оболевања од психичких поремећаја на 1.000 деце кретала се између 3,41 и 24,06.

Морбидитет школске деце и омладине од психичких поремећаја је показивао тенденцију пораста, тако да се у посматраном периоду повећао 6,5 пута, а 2005. године се поново смањило на 6,7/1.000 школске деце и омладине.

Разлике у морбидитету омладине узраста 15–19 година (средњошколска деца) и 20 и више година (студентска омладина) сагледане су на основу просека за посматрани период. Код средњошколске деце на психичке поремећаје је у просеку отпадало 0,6%, а код студентске омладине 3,5%. Учешће психичких поремећаја у укупном морбидитету средњошколске деце

било је скоро непромењено у свим годинама (0,6%), док је код омладине старе 20 и више година било у порасту.

Стопа морбидитета на 1.000 деце била је знатно већа код омладине старе 20 и више година него у узрасту 15–19 година – у просеку 59:12.

Кад се психички поремећаји у Србији посматрају по врстама поремећаја (Табела 2), добија се податак да се ти поремећаји односе углавном на неуротичне поремећаје (84,47%), а на душевну заосталост је у просеку отпадало 6,92%.

Табела 2. Структура оболевања по врстама психичких поремећаја.

Године	Број обољења				Структура (%)		
	Неурозе	Душевна заосталост	Друго	Укупно	Неурозе	Душевна заосталост	Друго
1951	582	88	238	908	64,10	9,69	36,21
1961	3361	920	1400	5681	59,16	16,19	24,64
1971	8119	626	1671	10416	77,95	6,01	16,04
1981	11012	740	456	12208	90,20	6,06	3,74
1991	9472	498	490	10460	90,55	4,76	4,68
2000	7991	536	626	9153	87,30	5,86	6,84
2005	7250	575	624	8429	86,01	6,58	7,40
Просек	6827	566	786	8179	84,47	6,92	9,61

Налази при систематским прегледима ученика и студената, који се у Србији врше од 1953. године, приказани су у Табели 3. Подаци из ове табеле показују да је се

процент налаза душевне заосталости ученика смањивао, опадајући са 1,03% у 1953. години на 0,42% у 2005. години.

Табела 3. Утврђена душевна заосталост ученика утврђена при систематским прегледима у Србији.

Године	Укупно прегледа	Душевна заосталост	
		Број	%
1953	138216	1425	0,58
1961	213702	1233	0,58
1971	348513	4411	1,27
1981	456164	1945	0,43
1991	456836	3797	0,50
2000	450012	1826	0,41
2005	453088	1886	0,42

Налаз психичких поремећаја, односно емоционалних и интелектуалних инсуфицијенција и других психичких поремећаја, утврђеним тестирањем при комисијским прегледима

регрута одговарајућих годишта, указује да су у трогодишњем просеку психички поремећаји констатовани код 36,81% тестираних омладинаца.

ЗАКЉУЧАК

Психички поремећаји код младих (15–26 година) су доста честа појава. У укупном морбидитету ове групације, на психичке поремећаје је отпадало између 0,11% и 3,74%, а стопа морбидитета на 1.000 деце овог узраста кретала се између 3,41 и 24,06 и у посматраном периоду се повећала 6,5 пута.

Морбидитет средњошколске омладине (15–19 година) и студената (20 и више година) веома је различит. У просеку код средњошколске омладине учешће психичких поремећаја било је у просеку 0,6%, а код студената 3,5% (5,8 пута веће). Учесће психичких поремећаја у укупном

морбидитету код студентске омладине је показивало тенденцију пораста, док је у средњошколском узрасту било приближно исто.

Психички поремећаји код омладине односили су се углавном на неуротичне поремећаје (84,5%), а на душевну заосталост отпадало је у просеку 6,9%.

Налази психичких поремећаја при систематским прегледима ученика и студената су доста ретки и кретали су се између 1,03% (1953. године) и 0,42% (2005. године).

Психички поремећаји пак при регрутацији омладинаца сретани су у просеку код трећине прегледаних.

ЛИТЕРАТУРА

1. Тимотић Б. и сар.: Социјална медицина. Веларта, Београд, 2000.
2. Тимотић Б. Увод у медицину. *Elit medica*, Београд, 2004.
3. Тимотић Б, Јањић М: Примарна здравствена заштита. *Elit medica*, Београд, 2004.
4. Митровић Б, Поповић Р, Тимотић Б, Митровић А. Раширеност болести зависности у Србији. *Здравствена заштита*, 2015; 44(3): 1–14.
5. Тимотић Б, Јањић М, Пантовић В. Биомедицинска научна информатика. Медицински факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2001.

Контакт: Проф. др Бранивоје Тимотић, Проминска 5, 11060 Београд.